

BAZA INTERNETOWA

Chcesz się dowiedzieć więcej na temat architektury teatralnej? Odwiedź darmową bazę internetową www.theatre-architecture.eu. Tu znajdziesz informacje na temat ponad 350 europejskich teatrów wraz z bogatą dokumentacją fotograficzną. Do 2017 roku zostaną w niej udostępnione informacje o wszystkich teatrach historycznych.

SZLAK EUROPEJSKI

Podróżuj szlakiem Trasy Nordyckiej z jej unikalnymi teatrami w Szwecji, Norwegii i Danii. Przekrocz Kanał La Manche i na Trasie Kanału zajrzyj do zabytkowych teatrów w Wielkiej Brytanii, Holandii i Belgii. Podziwiaj teatry Trasy Cesarskiej w Austrii i Republice Czeskiej. Podróżuj do najstarszych teatrów w Europie Trasą Włoską. Wyjedź na wakacje na południe Europy i odwiedź teatry Trasy Adriatyckiej. Niebawem do szlaku dołączą teatry Trasy Francuskiej, Trasy Morza Czarnego i Trasy Alpejskiej. Trasę Bałtycką przygotował Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszeńskiego w Warszawie. e-mail: it@instytut-teatralny.pl

Więcej informacji: www.europeanroute.info, www.balticroute.instytut-teatralny.pl

PERSPECTIV

PERSPECTIV – Stowarzyszenie Teatrów Historycznych w Europie – jest koordynatorem Europejskiego Szlaku Teatrów Historycznych. Łączy ludzi w całej Europie, odpowiedzialnych za zabytkowe teatry i tych, którym temat ten jest bliski. Wspólnie wspieramy działania mające na celu ochronę, zachowanie, a także badania historyczne tego wyjątkowego wspólnego europejskiego dziedzictwa.

Więcej informacji: PERSPECTIV · PF 31 11 26 · 10641 Berlin · Niemcy info@perspectiv-online.org · www.perspectiv-online.org

PROJEKT „EUROPEJSKI SZLAK“

Teatr od ponad 2500 lat jest fundamentem europejskiej kultury. Budynek utworzone dla tej sztuki odzwierciedlają naszą historię. Można je znaleźć wszędzie w Europie. Razem tworzą wyjątkową część naszego wspólnego dziedzictwa europejskiego.

„Europejski Szlak Teatrów Historycznych” został zapoczątkowany w 2007 roku czterema trasami: Niemiecką, Nordycką, Kanału La Manche i Włoską. Okazał się być doskonałym pomysłem dla osób podróżujących i lubiących teatr, a Unia Europejska zgodziła się wesprzeć jego rozszerzenie na całą Europę. Szesnastu partnerów z dwunastu krajów połączyło swoje siły, aby:

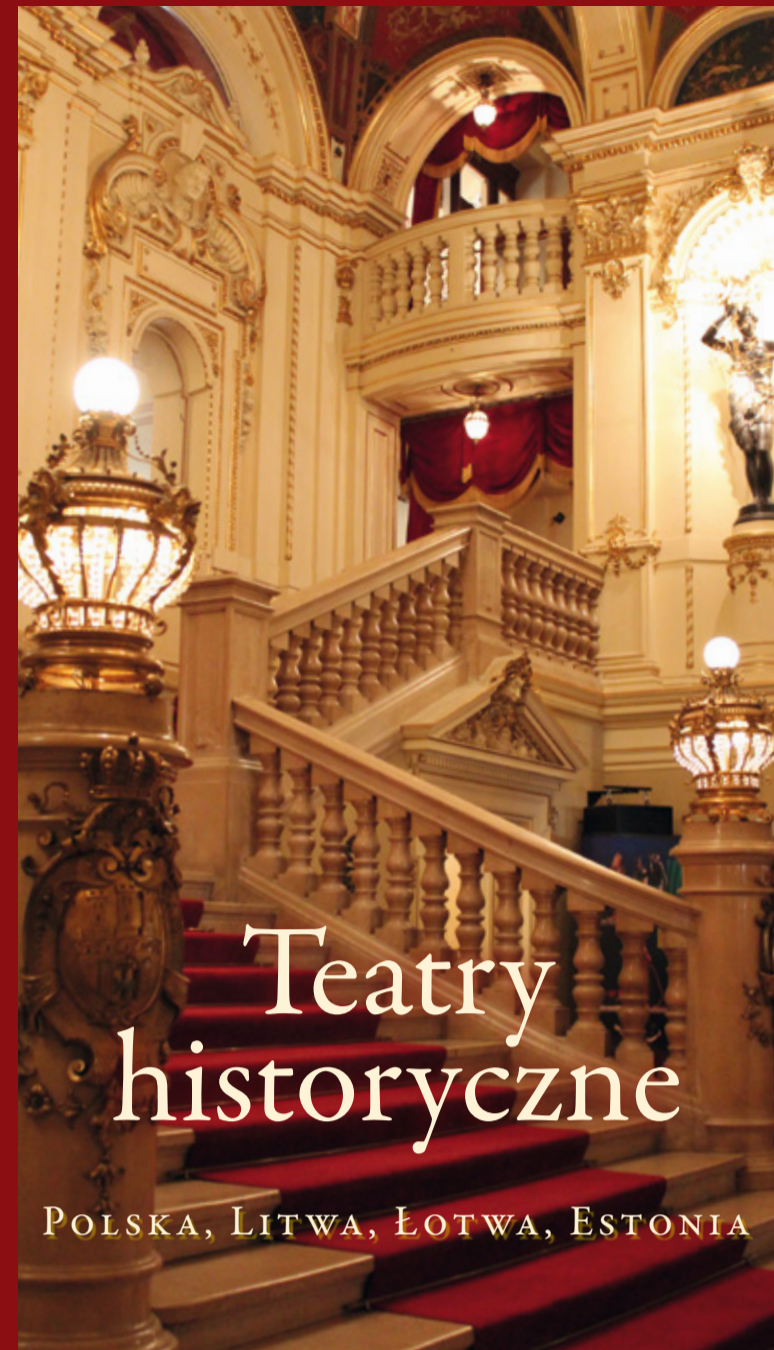
- rozszerzyć Szlak na cały kontynent, wybierając 120 najpiękniejszych, najlepiej zachowanych i najbardziej interesujących budynków historycznych w Europie,
- zbudować pierwszą w historii internetową bazę danych wszystkich istniejących zabytkowych teatrów w Europie,
- stworzyć wystawę objazdową „Historia Europy opowiedziana przez jej teatry”, prezentowaną w latach 2015–2017 w Warszawie, Kopenhadze, Wiedniu, Monachium, Lublanie i Londynie.

Więcej informacji: www.europeanroute.info

Dofinansowano z Programu Kultura Unii Europejskiej.

Projekt został zrealizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autora i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w niej zawartość merytoryczną.

Teatry historyczne

POLSKA, LITWA, ŁOTWA, ESTONIA

Na okładce: Teatr im. Juliusza Słowackiego w Krakowie

TRASA

POPRAZ KRAJE BAŁTYCKIE

Trasa Bałtycka Europejskiego Szlaku Teatrów Historycznych łączy Polskę, Litwę, Łotwę i Estonię. Zaczynając podróż na południu Polski, warto zatrzymać się w **Cieszynie** i zwiedzić wzniesiony w 1910 roku secesyjny Teatr im. Adama Mickiewicza, zaprojektowany przez słynną wiedeńską spółkę Fellner & Helmer. Z Cieszyna blisko jest do **Krakowa**, w którym w 1893 roku zbudowany został Teatr im. Juliusza Słowackiego – jeden z cenniejszych zabytków teatralnej architektury eklektycznej. Nieopodal Krakowa znajduje się **Łańcut** z pięknym zamkiem. Na pierwszym piętrze budynku mieści się sala teatralna powstała przed 1792 rokiem na zlecenie Izabelli z Czartoryskich Lubomirskiej.

Z Łańcuta Trasa Bałtycka wiedzie do stolicy Polski, **Warszawy** i znajdujących się tu dwóch szczególnych budynków teatralnych. Okazała Stara Oranżeria w warszawskich Łazienkach Królewskich zbudowana według projektu Domenico Merliniego w latach 1784–1788 kryje we wschodnim skrzydle prywatny teatr króla Stanisława Augusta z malowidłami Jana Bogumiła Płerscha, przedstawiającymi XVIII-wieczną widowieńską scenę. Elegancka bryła Teatru Polskiego, pierwszego nowoczesnego teatru, jaki powstał w Polsce w XX wieku, zaprojektowanego przez Czesława Przybylskiego, stylistycznie reprezentuje wczesnomodernistyczny klasycyzm. Po przekroczeniu granicy Polski na

południ docieramy do **Wilna**, do Litewskiego Rosyjskiego Teatru Dramatycznego, wzniesionego w 1912 roku. Gmach jest jednym z najbardziej znaczących w mieście budynków o przeznaczeniu kulturalnym.

W **Rydze**, w najbardziej reprezentacyjnych przestrzeniach miasta zwiedzimy dwa historyczne teatry. Na szczególną uwagę zasługuje widowieńskie Łotewskiej Opery Narodowej ozdobiona czterema kilogramami złota. Z kolei za piękną fasadą Teatru Narodowego znajdziemy pamiątki po szczególnym wydarzeniu dla Łotwy – proklamowaniu niepodległości państwa w 1918 roku.

Kolejny przystanek robimy już w Estonii, w Małym Budynku Teatru Vanemuine w **Tartu**, o którym po otwarciu w 1918 roku dziennik „Postimees” napisał, że „ten nowy piękny budynek wzbogacił kraj, a jego pociągająca energia – jak ufamy – będzie przywołała szlachetne idee wprost do naszej ojczyzny”.

Ostatnim teatrem na Trasie Bałtyckiej jest znajdujący się w stolicy Estonii **Tallinnie** Estoński Teatr Dramatyczny, najstarszy zachowany budynek teatralny w tym kraju.

Na zdjęciu: Herb Rzeczypospolitej nad sceną w Teatrze Królewskim w Warszawie.

Informacja turystyczna

- Cieszyn**
tel.: +48 33 479 42 49
cieszyn@slaskie.travel
www.cieszyn.pl
- Kraków**
tel.: +48 513 099 688
powisle@infokrakow.pl
www.infokrakow.pl
- Łańcut**
tel.: +48 17 225 48 50
patlancut@onet.pl
www.lancut.pl
- Warszawa**
tel.: +48 22 194 31
info@warsawtour.pl
www.warsawtour.pl
- Wilno**
tel.: +370 5262 9660
tic@vilnius.lt
www.vilnius-tourism.lt
- Ryga**
tel.: +371 6703 7900
info@rigatic.lv
www.LiveRiga.com
- Tartu**
tel.: +372 744 2111
tartu@visitestonia.com
www.visitartu.com
- Tallinn**
tel.: +372 645 7777
visit@tallinn.ee
www.tourism.tallinn.ee

PODRÓŻ POPRZEZ KRAJE BAŁTYCKIE

CIESZYN

Teatr im. Adama Mickiewicza

Teatr zaprojektowała słynna wiedeńska spółka Fellner & Helmer w 1910 roku, znakomicie wkomponując go w układ urbanistyczny miasta. Gmach posiada siedmioosioową fasadę główną z trójkątnym pośrodku, a całość budynku wieńczy wysoki, łamany dach. Bogato zdobione wnętrze niejednokrotnie przyciągało twórców filmowych. Tutaj powstały sceny do filmu „Ziemia obiecana” w reż. Andrzeja Wajdy oraz do serialu o Helenie Modrzejewskiej w reż. Jana Łomnickiego. Teatr prowadzi szeroką impresaryjną działalność kulturalną, organizując występy teatrów, zespołów estradowych i kabaretowych. Na stałe do kalendarza Teatru weszły Warsztaty teatralne z mistrzem, Międzynarodowy Festiwal Teatralny BEZ GRANIC i Przegląd Filmowy „Kino na Granicy”.

Teatr im. Adama Mickiewicza

Plac Teatralny 1 · 43-400 Cieszyn · Polska · tel. +48 33 857 75 90, +48 33 858 16 52
e-mail: teatr_cieszyn@poczta.onet.pl · www.teatr.cieszyn.pl
Zwiedzanie: po wcześniejszym uzgodnieniu terminu.

WARSZAWA

Teatr Polski im. Arnolda Szyfmana

Teatr Polski w Warszawie, zaprojektowany przez Czesława Przybylskiego, otwarto w roku 1913. Reprezentacyjny, nowoczesny gmach z eleganckim foyer i szatniami, widownią na 1000 miejsc, sceną obrotową, mechaniczną sznurownią i panoramicznym horyzontem postawiono i wyposażono w niespełna dziewięć miesięcy. To jeden z nielicznych gmachów Warszawy, który nie został zniszczony w czasie II wojny, dzięki czemu do dziś jest jednym z najpiękniejszych budynków teatralnych i jedynym zachowanym w pierwotnym kształcie stołecznym teatrem z początków XX wieku. Dekoracje rzeźbiarskie, między innymi 5 medalionów z bohaterami polskich dramatów, wykonał Zygmunt Otto. Zwiedzającym udostępniane są pomieszczenia reprezentacyjne, zaplecze sceny i podscenie.

Teatr Polski im. Arnolda Szyfmana w Warszawie

Karasia 2 · 00-327 Warszawa · Polska · tel. +48 22 826 49 18
e-mail: rezerwacje@teatrpolski.waw.pl · www.teatrpolski.waw.pl
Zwiedzanie: po wcześniejszym uzgodnieniu terminu.

TARTU

Teatr Vanemuine, Mały Budynek

Teatr Vanemuine w Tartu, jako instytucja, jest najstarszym estońskim teatrem, ufundowanym w 1870 roku. Mały Budynek należący do teatru został wybudowany w latach 1914–1918 na zlecenie Niemieckiego Związku Rzemiosła. Projekt architektoniczny przygotował Arved Eichhorn. Gmach wzniesiony został w czasach, gdy w Niemczech popularny był styl neobiedermeier i Heimatkunst, których elementy można odnaleźć w architekturze teatru. W latach 2013–2014 budynek został odnowiony, zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz, dzięki czemu główna fasada w stylu Art-Nouveau, na tle drzew pobliskiego parku, prezentuje się jeszcze piękniej.

Teatr Vanemuine, Vanemuise väike maja

Vanemuise 45a · 51003 Tartu · Estonia · tel. +372 7440 100
e-mail: teater@vanemuine.ee · www.vanemuine.ee
Zwiedzanie: po wcześniejszym uzgodnieniu terminu.

KRAKÓW

Teatr im. Juliusza Słowackiego

Działający nieprzerwanie od 1893 roku teatr jest jedną z najstarszych i najbardziej zasłużonych polskich scen. Od 1909 roku nosi imię narodowego wieszca epoki romantyzmu. Gmach, zbudowany przez Jana Zawiejskiego, zaliczany jest do najcenniejszych zabytków XIX-wiecznej, eklektycznej architektury teatralnej w Europie. Na frontonie, obok napisu: „Kraków Narodowej Sztuce” widnieją wizerunki Komedii, Dramatu, Poezji i Muzyki. Wnętrza ozdabiają freski wiedeńskiego artysty Antona Tucha oraz słynna, malowana kurtyna Henryka Siemiradzkiego. Obok sceny znajduje się zabytkowa, zdobiona XIX-wiecznymi freskami garderoba wielkiego aktora Ludwika Solskiego.

Teatr im. Juliusza Słowackiego

Plac Św. Ducha 1 · 31-023 Kraków · Polska · tel. +48 12 424 45 25
e-mail: bilet@slowacki.krakow.pl · www.slowacki.krakow.pl
Zwiedzanie: po wcześniejszym uzgodnieniu terminu.

WILNO

Litewski Rosyjski Teatr Dramatyczny

Teatr mieszczący się na wpisanym na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO Starym Mieście, zbudowany został w 1913 roku według projektu Wacława Michniewicza i Aleksandra Parczewskiego. Architektura budynku łączy m.in.: elementy romańskie, renesansowe i barokowe. Wewnątrz budynku w Dużej Sali na uwagę zasługuje, tak stary jak sam teatr, żyrandol zdobiony maskami i kryształami. Budynek teatru stał się miejscem nie tylko interesujących wydarzeń teatralnych, ale i historycznych. W 1917 roku odbyła się tu konferencja postulująca stworzenie niepodległego Państwa Litewskiego. Swoje triumfy na deskach tego teatru święcili m.in. Juliusz Osterwa ze swoim Teatrem Reduta, Aleksander Zelwerowicz, Borisas Dauguvietis, Antanas Škėma, Eimuntas Nekrošius. Od 1986 roku w teatrze działa Litewski Rosyjski Teatr Dramatyczny.

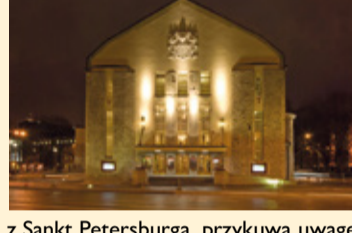
Lietuvos rusų dramos teatras

J. Basanavičiaus 13 · LT-03108 Wilno · Litwa · tel. +370 5265 2167
e-mail: lrdt@rusudrama.lt · www.rusudrama.lt
Zwiedzanie: po wcześniejszym uzgodnieniu terminu.

TALLINN

Estoński Teatr Dramatyczny

To najstarszy zachowany budynek teatralny w Estonii. Wzniesiony jako teatr niemiecki w 1910 roku, na podstawie planów architektonicznych Aleksieja Bubyra i Nikołaja Wassiljewa z Sankt Petersburga, przykuwa uwagę nie tylko bryłą, ale i rodzajem materiału, z którego został wykonany, czyli lokalnego wapienia. Ogólna konstrukcja teatru od czasu budowy się nie zmieniła. Jedynie w latach 50-tych XX wieku część detali wewnętrznych i zewnętrznych zostało zakrytych, m.in. herb Tallinna na głównej fasadzie. W latach 80-tych XX wieku i po roku 2000 teatr poddano renowacji. Odwiedzeniu teatru sprzyja jego lokalizacja w centrum miasta, tuż obok wejścia na teren średniowiecznej zabudowy Starówki. W sąsiedztwie Teatru Dramatycznego ulokowana jest Estońska Opera Narodowa.

Eesti Draamateater

Pärnu mnt 5 · 10148 Tallinn · Estonia · tel. +372 683 1410, +372 683 1404
e-mail: info@draamateater.ee · www.draamateater.ee

Zwiedzanie: po wcześniejszym uzgodnieniu terminu, przynajmniej na tydzień przed planowaną wizytą, w grupach maksymalnie 10-cio osobowych.

ŁAŃCUT

Teatr w Muzeum-Zamku

Teatr w Łańcutcie to jedyny zachowany do dziś magnacki teatr w Polsce. Został wybudowany w 1792 roku dla księżnej Izabelli Lubomirskiej przez Józefa Henny. W latach 1800–1802 przebudowany w stylu klasycystycznym przez Christiana Piotra Aignera. Widownię nakryto wówczas kopułą, wspartą na ośmiu korynckich kolumnach. W 1910 roku na polecenie hrabiego Romana Potockiego teatr został przebudowany według planów słynnych wiedeńskich architektów Ferdinanda Fellnera i Hermanna Helmera. Z tego czasu zachował się oryginalny wystrój, dekoracje i urządzenia sceniczne. W latach 1994–1995 Muzeum przeprowadziło całkowity remont i konserwację teatru w ramach „Support to conserve the European Architectural Heritage 1994”.

Muzeum-Zamek w Łańcutcie

Zamkowa 1 · 37-100 Łańcut · Polska · tel. +48 17 225 20 08
e-mail: muzeum@zamek-lancut.pl · www.zamek-lancut.pl
Zwiedzanie: podczas godzin otwarcia Muzeum.

RYGA

Łotewska Opera Narodowa

Gdy w 1856 roku przebudowano centrum Rygi, pod budowę nowego teatru wybrano jedno z najbardziej eksponowanych miejsc w mieście: w pobliżu kanału, na terenie dawnych miejskich fortyfikacji. W 1860 roku za najlepszy do realizacji uznano projekt autorstwa Ludwiga Bohnstedta. Wzniesiono budynek w greckim stylu klasycystycznym z okazałą północno-wschodnią fasadą udekorowaną portykiem kolumn jońskich i grupą alegorycznych postaci. Teatr otwarto w 1863 roku. W latach 1837–1839 w Rydze pracował słynny kompozytor Richard Wagner, którego płaskorzeźba zamieszczona nad sceną jest podświetlana podczas wystawień jego oper. Dziś budynek jest siedzibą Łotewskiej Opery Narodowej i Baletu Narodowego Łotwy. Każdego lata od 1998 roku zwieńczeniem sezonu jest Ryski Festiwal Operowy.

Latvijas Nacionālā Opera

Aspazijas bulvāris 3 · LV-1050 Ryga · Łotwa · tel. +371 6707 3820, +371 2563 5833
e-mail: education@opera.lv · www.opera.lv
Zwiedzanie: według harmonogramu umieszczonego na stronie internetowej.

WARSZAWA

Teatr Królewski w Starej Oranżerii

Teatr Królewski w Starej Oranżerii to jeden z niewielu w Europie i jedyny w Polsce autentyczny, XVIII-wieczny teatr dworski. Został wzniesiony w latach 1784–1788 przez Domenico Merliniego na zlecenie króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Na uwagę zasługują malowidła Jana Bogumiła Płerscha przedstawiające łożo z XVIII-wieczną publicznością oraz monumentalny plafon ukazujący Stanisława Augusta jako Apolla na rydwanie. W narożach plafonu umieszczono wizerunki najznakomitszych – zdaniem króla – dramaturgów: Sofoklesa, Szekspira, Moliere’a i Racine’a. Sala teatralna połączona jest z foyer i ogrodem oranżeryjnym, w których – na tle iluzjonistycznego włoskiego pejzażu – prezentowana jest królewska kolekcja rzeźby. Park w Łazienkach Królewskich kryje również XVIII-wieczny Amfiteatr na Wyspie.

Teatr Królewski w Starej Oranżerii

Agrykoli 1 · 00-460 Warszawa · Polska · tel. +48 22 506 00 28, +48 22 506 01 83
e-mail: rezerwacje@lazienki-krrolewskie.pl, www.lazienki-krrolewskie.pl
Zwiedzanie: po wcześniejszym uzgodnieniu terminu, w godzinach otwarcia Łazienek Królewskich.

RYGA

Łotewski Teatr Narodowy

W 1897 roku rządzący Rygą zdecydowali się wybudować drugi rosyjski teatr miejski. O jego zaprojektowanie zwrócono się do architekta Augusta Reinberga. Gmach wzniesiono na miejscu oryginalnych szwedzkich fortyfikacji z XVII wieku. Otwarty w 1902 roku budynek odegrał szczególną rolę w historii państwa łotewskiego – tu proklamowano niepodległość Łotwy w 1918 roku. Teatr projektowany był w czasie, gdy w Rydze pojawiły się pierwsze budynki secesyjne. Uważny obserwator znajdzie na fasadzie kilka detali z tego okresu. Oprócz zwiedzania Dużej Sali, warto wejść na pierwsze piętro do Białej Sali, zdobionej detalami w klasycznym stylu jońskim, kolumnami i motywami roślinnymi. Zdobienia lamp noszą cechy stylu rokoka.

Latvijas Nacionālais teātris

Kronvald bulvāris 2 · LV-1010 Ryga · Łotwa · tel. +371 6700 6300
e-mail: info@teatris.lv · www.teatris.lv
Zwiedzanie: po wcześniejszym uzgodnieniu terminu.

POZOSTAŁE HISTORYCZNE BUDYNKI TEATRALNE W KRAJACH BAŁTYCKICH:

Teatr Polski w Poznaniu (1875)
Teatr im. Cypriana Kamila Norwida w Jeleniej Górze (1905)
Teatr Polski w Bielsku-Białej (1890)
Teatr im. Wilama Horzycy w Toruniu (1904)
Teatr im. Juliusza Osterwy w Lublinie (1886)
Liepājas teātris w Lipawie (1917)
Estońska Opera Narodowa w Tallinnie (1913)

PATRONI PROJEKTU:

WSPÓLFINANSOWANIE:

Autorzy fotografii: Kaido Haagen, Michał Januszaniec, Dariusz i Kornelia Kucharscy, Marge Monko, Martina Novozámská, Przemysław Pypeć, Damian Słowiczek, Janusz Szczotka, Mihály Vargha, Jacek Wrzesiński.